

Po pádu normativních představ, vyzdvihujících jako dobový ideál dějový, „historický“ společenský román, nastává v naší próze zajímavý proces. Spisovatelé si uvědomují svou sounáležitost k světové tradici, ověřují zákonitosti tvaru a žánru. Zvyšují pravdivost a intenzitu svých příběhů niternými záběry, přijímají od lyriky autentičnost prožitku a přímého účastenství, vyzbrojují se aforismy a myšlenkovými reflexemi. Autor a jeho vypravěč oscilují na pomezí vyprávěných příběhů, snaží se různým způsobem dodat svému vyprávění životní konkrétnost i nadosobní, symbolickou platnost.

Rozrušují se hranice žánru. Epika se léčí injekcemi komiky a paradoxu, revokuje fascinující přesnost popisu, navazuje kontakty s publicistikou a vypomáhá si sugestivní zápletkou detektivky a vědecko-fantastickými náměty.

Ironická skepse vůči smyšlenému příběhu upoutává pozornost na estetické bohatství hovorového jazyka a slangu, tradiční děj se mění v bezkonečný rozhovor.

Proti uniformitě předchozího období se dnešní stav zdá značně nepřehledný. Je naprosto nepochopitelný, nepostřehněme-li v něm úsilí o znovuoživení epické formy, blízké pocitům a myšlenkám dnešního člověka, tudíž i snahu využít sociální aktivitu tohoto literárního žánru.

Tato knížka ovšem nemůže zachytit situaci prózy v plné rozmanitosti žánrových útvarů. Má mnohem skromnější cíle. Všimá si osudu příběhů v tvorbě našich dnešních prozaiků, jejich vnitřních zákonitostí i vztahů k příbuzným žánrovým oblastem.

Knihy a autoři, kteří jsou zde jmenováni, nepředstavují v žádném případě nějaký kvalitativní výběr. Ve snaze vymezit si určitý problém, nevyhnuli se autoři studií i jistým jednostrannostem, plynoucím z toho, že si vědomě vytkli určité dílčí otázky a pobledy. Šlo o to vyhmátnout jen některé rysy toho kterého autora, jeho stylu, kompozice, žánru, nikoliv o celkové portréty. Takovým jednostrannostem, da-

ným povahou materiálu či metodologickým zájmem těch, kteří do sborníku přispěli, se nelze vyhnout, nechceme-li se vzdát normální výměny názorů, která je součástí každého poznání.

Přes jistou neúplnost, danou i stavem vědeckého průzkumu současné literatury, stati soustředěné ve sborníku cosi sjednocuje. Jsou pokusem o problémový, syntetizující pohled na současnou tvorbu, pokusem najít hranice mezi vykladačstvím a hodnocením.

září 1964 – březen 1965

RADKO PYTLÍK

Hrabalovy konfrontace

Přemysl Blažíček